

راجع به قارچ کامبوجا و یک یافته بهداشتی و تذکر جدی راجع به آن

بعد از فروپاشی شوروی سابق و باز شدن راه ارتباط جمهوری‌های آسیای میانه با ایران لخته قارچی موسوم به کامبوجا مربوط به مناطق شرقی شوروی سابق به ایران آمد. معمول این بود که در ظرفی ۱۰ لیتر آب جوش و مقداری چای و ۲ لیوان شکر می‌ریختند بعد از آنکه خنک یا نیم گرم می‌شد یک تکه از لخته قارچی معروف به کامبوجا را در آن می‌انداختند و در ظرف را می‌گذاشتند و در جای تقریباً خنک قرار می‌دادند. بعد از ۲ هفته در ظرف را برمی‌داشتند اولاً یک لخته به چند لخته تکثیر یافته بود ثانیاً مایعی که در دیگ بود بصورت ترش درمی‌آمد (سرشار از اسید استیک و اسید گلوکورونیک و مقدار کمی الکل البته نه در حد سکرآوری و حرمت). از مایع مورد اشاره که باعث باز شدن عروق و کاهش دردهای اندام‌ها می‌شد و به خاطر داشتن اسید گلوکورونیک به دفع بیلی‌روبین و سیلان صفرا کمک می‌کرد. روزانه ۱ استکان (کمتر یا بیشتر) به عنوان نوشیدنی درمانی استفاده می‌کردند. در سفر به مشهد و قم (و احتمالاً در شهرهای دیگر) دیدم مایع مورد نظر را در شیشه‌هایی بسته‌بندی و عرضه می‌کنند.

روزی رییس وقت دانشگاه علوم پزشکی ایران که مجله mortality and morbidity آمریکا را در دست داشت به اینجانب گفت در این شماره به مرگ یک زن ۵۰ ساله که مدت‌ها بود کامبوجا می‌آشامید اشاره شده و در گزارش مجله آمده

است که هیچ موضوعی که بتوان مرگ را به آن نسبت داد در این زن دیده نمی‌شود. در گزارش اتوپسی او نوشته شده بود که قسمتی از روده او دچار نکروز و قانقرایا شده است. تقریباً هم‌زمان با این واقعه معاون بهداشتی دانشگاه گزارش کرده بود که در روستاهای منطقه شهریار، لخته‌های قارچی کامبوجا را به عنوان یک ماده مقدس و درمان‌گر در موارد دردهای پا و کمر به بدن می‌بندند. در گزارش ایشان ضمناً به افزایش موارد ابتلاء به سیاه زخم اشاره شده بود. اینجانب با توجه به این‌که اصولاً در آسیای میانه کامبوجا را در خیک گوسفند تکثیر و نگهداری می‌کردند و نیز با توجه به احتمال آلودگی برخی از گوسفندان به باسیلوس آنتراسیس پیشنهاد کردم از بخش میکروب‌شناسی در مورد احتمال بقاء و تکثیر باسیل مذکور روی لخته قارچی استعلام شود. با تحقیقی که توسط یکی از اساتید میکروب‌شناسی انجام شد نظر اینجانب تأیید شد لذا در نامه‌ای که تحت عنوان Letter to Editor به مجله مذکور فرستاده شد، علت مرگ آن زن ورود این باسیلوس آنتراسیس موجود در نوشیدنی کامبوجا به بافت روده به دلیل پیدایش لزیون یا خراش پیشنهاد شد و در واقع آن زن گرفتار سیاه زخم احشایی و به دنبال آن مرگ شده بود. اینجانب در موارد متعدد از جمله در کلاس‌های درس دانشکده پزشکی، طب سنتی، تغذیه و بهداشت متذکر این نکته شده‌ام و حتی در سفر مشهد به شرکتی که کامبوجا تهیه می‌کرد پیشنهاد کردم لخته کامبوجا را که برای تولید نوشیدنی استفاده می‌کنند از این بابت مورد آزمایش قرار دهند. سال بعد از آن، مسئولین آن شرکت به اینجانب گفتند این کار را انجام داده‌ایم و قارچ مورد استفاده ما آلوده نبود.